

Toelichting toezicht op medicatieveiligheid in de V&V

Inleiding

Het toezicht door de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) op medicatieveiligheid in de sector Verzorging en Verpleging (V&V), is in 2008 gestart met een thematisch toezicht op dit onderwerp. Dit resulteerde in 2010 in het rapport *'Medicatieveiligheid voor kwetsbare groepen in de langdurige zorg en zorg thuis onvoldoende – september 2010'*. Vanaf dat moment is medicatieveiligheid in de V&V een structureel onderdeel van het toezicht door de IGZ geworden en is dan ook terug te vinden in haar jaarlijkse werkplannen en meerjarenbeleidplannen.

De structurele aandacht van de IGZ voor medicatieveiligheid tijdens haar inspectiebezoeken heeft er mede voor gezorgd dat er door de partijen in de langdurige zorg concrete afspraken zijn gemaakt over dit onderwerp. Zo zijn er door het veld veilige principes in de medicatieketen tot stand gekomen. Het gaat hier om veldnormen die de basis vormen voor het toezicht door de IGZ op medicatieveiligheid in de langdurige zorg.

Dat er op het gebied van medicatieveiligheid in de V&V nog verbetering noodzakelijk is bleek uit het recente IGZ-rapport *'Eindrapportage toezicht IGZ op 150 verpleegzorginstellingen: Bij een derde blijft de inspectie intensief toezicht houden'*, van 4 juli jl. In dit rapport kwam onder andere aan de orde dat zorginstellingen bepaalde stappen die nodig zijn voor een veilig medicatieproces nog onvoldoende zetten en/of structureel vast kunnen houden.

Om die reden vraagt de IGZ binnen de sector wederom extra aandacht voor medicatieveiligheid. Deze extra aandacht is ondersteund door een recent in de Tweede Kamer aangenomen motie van het lid Potters (VVD), waarin de Tweede Kamer de Staatsecretaris van VWS verzoekt ervoor zorg te dragen dat *'[...] in ieder geval de medicatieveiligheid in de allerzwakste verpleeghuizen voor het einde van deze zomer op orde is.'*

Het gaat hier concreet om 11 organisaties waar de IGZ zorgen heeft over het bestendig borgen van de kwaliteit en veiligheid in de zorg (zg. categorie 1), en waar de IGZ sinds 1 augustus jl. intensief op toeziet. Bij een aantal van deze organisaties heeft de IGZ inmiddels verscherpt toezicht (VT) ingesteld. In alle gevallen ligt er in het toezicht een sterkere focus op de directe veiligheid van bewoners.

De focus van het toezicht hierop zal zich met name richten op de normen omtrent de thema's:

- een actueel medicatieoverzicht,
- veilig en verantwoord bewaren van medicatie,
- dubbel paraferen bij risico volle medicatie

Het betreft de volgende normen:

4.3	Medewerkers die hulp bieden bij de medicatie beschikken over een actueel medicatieoverzicht en actuele toedienlijst van de apotheek
a	Medewerkers beschikken voor elke cliënt die medicatie gebruikt over een actueel medicatieoverzicht en een actuele toedienlijst van de apotheek.
b	De apotheek maakt en levert de medicatie-overzichten en de toedienlijsten van cliënten die medicatie gebruiken; medewerkers maken deze overzichten en lijsten niet zelf en passen bestaande medicatie-overzichten en toedienlijsten niet zelfstandig aan.
c	Medewerkers beschikken binnen 24 uur na de start van de zorg over een actueel medicatieoverzicht.
4.5	Bij medicatiewijziging past de medewerker de GDS-medicatie niet aan

a	De medewerker past bij medicatiewijzigingen niet zelf de medicatie aan die de apotheek in een GDS-systeem ¹ heeft uitgezet.
4.6	De zorgaanbieder draagt zorg voor het veilig en verantwoord bewaren van medicatie
a	De medicatiekast, de medicijnkar en de opiatenkast zijn afgesloten. Alleen medewerkers die zijn geschoold in het omgaan met medicatie en die taken op het terrein van medicatie hebben, hebben hier toegang toe.
b	Medewerkers controleren de temperatuur van de koelkast waarin medicatie wordt bewaard. Deze temperatuur is minimaal 2 °C en maximaal 8 °C.
4.7	De zorgaanbieder registreert de (werk)voorraad medicatie en bewaakt de houdbaarheid ervan.
a	De zorgaanbieder zorgt aantoonbaar voor periodieke controle op de medicatievoorraad. De zorgaanbieder heeft vastgelegd wie voor de periodieke controle verantwoordelijk is.
b	Er is geen niet-op-naam-gestelde medicatie op voorraad, met uitzondering van de 'dokterstas'.
c	De zorgaanbieder borgt dat de geopende medicinale dranken en druppels niet over de vervaldatum zijn. Dit doet hij door een aandachtsfunctionaris medicatie verantwoordelijk te maken voor het verwijderen en afvoeren van medicatie vlak vóór of op de vervaldatum. Het verdient hierbij de voorkeur om de datum van openen en/of de uiterste houdbaarheidsdatum na opening op de primaire verpakking te noteren.
4.8	Een tweede bekwaam persoon controleert de niet-GDS-medicatie, of er is een afspraak met de apotheek dat het geen risicovolle medicatie betreft voor deze cliënt
a	Voor niet GDS ¹ -medicatie heeft de zorgaanbieder afspraken met de apotheken gemaakt over het toepassen van de tweede controle.
b	De tweede controle wordt bekwaam uitgevoerd. Het is traceerbaar wie deze controle uitvoert en op welke wijze dat gebeurt.
c	Tot het moment van toediening is het duidelijk om welke medicatie het gaat.
4.9	De medewerker parafeert de toegediende of aangereikte medicatie per medicijn en per toedientijdstip op de toedienlijst
a	De medewerker parafeert de toegediende of aangereikte medicatie per medicijn en per toedientijdstip op de toedienlijst.

Dit betekent niet dat de andere normen over bijvoorbeeld beleid, EVS of bijwerkingen niet van belang zijn, in tegendeel, maar het betekent dat we binnen het medicatieveiligheidsbeleid focus proberen aan te brengen.

Daarnaast zal de IGZ daar waar mogelijk de organisaties zelf laten toetsen bijvoorbeeld door gebruik te maken van het audit-instrument van het Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik (IVM).

Ook bij de 38 zorgaanbieders uit categorie 2 zal een medicatiebezoek plaatsvinden wanneer daar aanleiding voor bestaat. Deze vorm van toezicht op de V&V (sterkere focus), loopt overigens tot 31 december 2016 en is van toepassing op de gehele V&V-sector. Waar mogelijk en relevant zal de IGZ organisaties hun medicatieveiligheid ook zelf laten toetsen door middel van het door het Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik (IVM) hiervoor ontwikkelde audit-instrument.

Onafhankelijk oordeel en handhaving

¹ GDS = Geneesmiddelen Distributie Systeem. Bij gebruik van een GDS heeft de apotheek de geneesmiddelen per cliënt per toedientijdstip verpakt.

- Wanneer op een of meerdere locaties de medicatieveiligheid niet op orde is dan eist de IGZ van de betreffende zorgaanbieder om direct maatregelen te treffen en de IGZ daarover een resultaatverslag te zenden. Bij de 11 organisaties waar de grootste zorgen over zijn wordt als het resultaat verslag onvoldoende is altijd een hertoetsbezoek gebracht en zonodig een bestuursgesprek gehouden. Als na het hertoetsbezoek blijkt dat aan 1 of meerdere normen nog niet wordt voldaan dan zal de IGZ een aanwijzing geven om de noodzakelijke verbetermaatregel(en) dwingend op te leggen.
- Indien een inspecteur een maatregel overweegt, bijvoorbeeld het instellen van een Verscherpt Toezicht of het geven van een aanwijzing, dan wordt dit aan het eind van het inspectiebezoek meegedeeld aan de bestuurder van de betreffende zorginstelling. Voorts wordt de maatregel binnen 24 uur ook schriftelijk aan de bestuurder gezonden.
- Daarnaast zal de IGZ daar waar mogelijk de organisaties zelf laten toetsen bijvoorbeeld door gebruik te maken van het audit-instrument van het Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik (IVM).

Eerstvolgende rapportage: oktober 2016

- De rapportbrieven die de IGZ maakt van haar toezicht op medicatieveiligheid worden openbaar.
- De volledige rapportage van de stand van zaken zal de IGZ in oktober maken in de vorm van een factsheet.

Evaluatie

Na deze periode zal de IGZ haar toezicht op medicatieveiligheid in de V&V evalueren in samenspraak met betrokken partijen en het platform medicatieveiligheid.